

ROMANYA SÜRGÜNLERİ Romanian Exile

Abdullah ACEHAN*

Özet: Bu çalışmada Roman Dili ve Edebiyatı üzerine çalışmış Erich Auerbach ile Romanya'nın Köstence şehri sınırları içinde yer alan Tomi'ye sürgün edilmiş olan Romalı şair Publius Ovidius Naso'nun sürgün hayatları ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünü, Roma Dili ve Edebiyatı profesörü Erich Auerbach'ın Almanya'dan İstanbul'a gelişi ve İstanbul'dan Amerika'ya gidinceye kadar olan hayatı şekillendirmektedir. Araştırmamızın ikinci kısmını ise Romalı Latin şairi Publius Ovidius Naso'nun hayatı, eserleri ve edebi kişiliği teşkil etmektedir. Publius Ovidius Naso'nun eserleri üzerinde durulurken bu eserlerin, hangi dönemde kaleme alındıkları -sürgünden önce veya sürgün döneminde- ifade edildi. Edebi kişiliğini anlatırken, sürgünde kaleme aldığı, Karadeniz'den Mektuplar kitabından örnekler verildi. Ayrıca Publius Ovidius Naso'nun sürgün hayatının sonlarına doğru, Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi'nden, bu üniversitede yer alan ve Türkiye Cumhuriyeti ile ortaklaşa kurulan Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi Uluslararası Atatürk Romen-Türk Araştırma Merkezi'nden bahsedildi. En son olarak da kaynaklar kısmında bu çalışma hazırlanırken faydalanılan eserler verildi.

Anahtar sözcükler: Erich Auerbach, Publius Ovidius Naso, Sürgün, Roman Dili ve Edebiyatı, Romanya.

Abstract: In this study of mine, I gave information about Erich Auerbach, who worked on Rumanian Language and Literature, and Publius Ovidius Naso, who was exiled to Tomi, in the borderline of Köstence Romania. The first part of my study is Erich Auerbach's coming to Istanbul from Germany and his life and works until he went to U.S.A from here. The second part of my research is Publius Ovidius Naso's life, his exile life and the works he wrote before the exile and on the exile. I especially focused on his book that he wrote on his exile days and called "Letters From the Balck Sea" and also his literary career. Also, I mentioned The University of Ovidius Rumania Köstence and Rumania Köstence Ovidius University Internaitonal Atatürk Rumanian – Turk Reaesrch Center that was founded in corporaiton with Turkish Republic. Finally, in the resources part, the works profited by while this study was being prepared were given.

Keywords: Erich Auerbach, Publius Ovidius Naso, Exile, Romanian Language and Literature, Romania.

* Dr.-, Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Ülkemiz vatandaşlarından bir kısmı zoraki, gönüllü veya kendi kendinin sürgünü¹ gibi sürgün çeşitlerinden birine muhatap olarak, yaşadığı memleketten yurt dışına çıkmak zorunda kaldığı gibi; başka memleketlerden de bu üç sürgün çeşidinden birine maruz kalarak ülkemizde veya bizim coğrafyamıza yakın memleketlerde yaşamak zorunda olan kişi veya kişiler de olmuştur. Bu çalışmamızda bunlardan sadece iki tanesi[Erich Auerbach ve Publius Ovidius Naso] üzerinde duracağız. Bunlardan ilki olan Roman Dili ve Edebiyatı profesörü Erich Auerbach, kendi isteğiyle Nazi Almanyası'ndan ülkemize geldiği halde; Roma İmparatorluğu vatandaşlarından biri olan Latin şairi Publius Ovidius Naso, kendi isteği dışında mecburi olarak ülkemize yakın yerlerden Romanya'ya gelmek zorunda kalmıştır. Bunlardan Erich Auerbach gönüllü sürgün, Ovidius Naso ise mecburi sürgün kavramı içinde yer almaktadır. Kanaatimizce her ikisini birleştiren noktalardan ilki sürgün olmaları, diğeri de birisinin Roman Dili ve Edebiyatı profesörü diğerrinin de Romanya'ya sürgün edilmiş olmasıdır. Yani onların müşterekleri “Roman-Romanya” kelimeleridir.

Erich Auerbach

9 Kasım 1892'de Almanya'nın Berlin kentinde dünyaya geldi. Alman filolog, Roman Dili ve Edebiyatı uzmanıdır. Karşılaştırmalı edebiyat üzerine de çalışmıştır. Alman filolojisi konusunda iyi bir eğitim aldı.1921 yılında doktorasını tamamladı, 1929 yılında Marburg Üniversitesi'nde göreve başladı.1935 yılında Roman Dilleri ve Edebiyatı profesörü olarak çalışmakta olduğu Marburg Üniversitesi'ndeki görevinden istifa etmek zorunda kaldı. Bir yıl sonra da 1947 yılına kadar kalacağı İstanbul'a göç etti. 1937-1940 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde Batı Filolojisi bölümünde dersler verdi.² Bu dönemdeki asistanlarından biri Güzin Dino'dur.³ En tanınmış eseri olan ve karşılaştırmalı edebiyat konusunu işleyen Mimesis'i 1946 yılında zorunlu sürgün olarak bulunduğu İstanbul'da kaleme aldı.⁴ 1947 yılında Türkiye'den ayrıldı ve aynı yıl Amerika Birleşik Devletleri Pennsylvania Eyalet Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. Daha sonra Institute for Advanced Study'de çalışmalarına devam etti. 1950 yılında profesör olarak Yale Üniversitesi'nde Roman Dili ve Edebiyatı dersleri verdi

¹ Diğer bir sürgün türü olarak yeni ortaya çıkmaya başlayan bir sürgün çeşidi olup İlhan Berk ve Metin Altıok bu sürgün türüne örnek olarak gösterilmektedir. Hatta bu konuda Hami Çağdaş'ın Hürriyet Gösteri'de sürgün edebiyatı üzerine çalışmaları bulunan Feridun Andaç ile yapılmış roportajı da bulunmaktadır.(Çağdaş; 1996, 54).

² İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörü Mina Urgan'ın hocalarındandır.

³ Güzin Dino, 1942 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Roman Dili ve Edebiyatı profesörü Eric Auerbach'ın asistanlığını yapmıştır.(Dino; 2000,5).

⁴ Mimesis: Batı Edebiyatında Gerçeğin Temsil Edilişi. Bu kitap Batı edebiyatı üzerine yazılmış bir mukayese çalışmasıdır. Edebiyatçıların hayatları yanında eserlerinden de örnekler vardır.

ve Fredric Jameson'un doktora çalışmasını denetledi. 13 Ekim 1957'deki vefatına kadar Yale Üniversitesi'nde çalıştı. Dante üzerine bir çalışması, Müzik Görüntüleri isimli bir kitabı mevcuttur.⁵ Erich Auerbach, hayatının en önemli eseri olarak addedilen yani onun adıyla özdeşleşmiş olan Mimesis isimli eserini sürgün hayatını yaşadığı dönemde İstanbul'da kaleme almıştır. Hatta Auerbach, vefatından yıllar sonrada gönüllü sürgün olarak yaşamak zorunda kaldığı bu ülkenin vatandaşları tarafından unutulmayarak onun adını taşıyan bir sempozyum da düzenlenmiştir.⁶

Publius Ovidius Naso

Hayatı:

Romalı bir Latin şairi. 20 Mart M.Ö.48'de Roma'dan 90 mil uzaklıktaki Sulmona Abruuzzi isimli küçük bir kasabada dünyaya geldi. Atlı sınıfına mensup, hali vakti yerinde bir ailenin iki oğlundan küçük olanıdır.⁷ Babası onu avukat olması için genç yaşta vefat eden kardeşiyle birlikte, Roma'ya eğitime gönderdi. Roma'da M.Aurellius Fuscus ve M.Porcus Latro'dan belagat dersleri aldığı gibi retorik eğitimi de gördü. Eğitimi daha da geliştirmek için Yunanistan ve Anadolu'ya geziler yaptı.⁸

M.Ö.23'te Roma'ya dönerek siyasete atıldı. Babasının isteği üzerine bir süre devlet işinde çalıştı.21 yaşındayken triumvir capilatist oldu.⁹ Ayrıca miras davalarına bakan Centumvir'in bir üyesi olarak görev yaptı.¹⁰ Fakat çok geçmeden kendini tamamen şiire adadı. Horsa ve Propers ile arkadaş oldu. İlk eserleri olan erotik şiirleriyle büyük bir başarı kazandı. Üç kez evlendi.¹¹ M.S. 8'de İmparator Augustus'un gözünden düşünce yine imparator tarafından devlete ihanetle suçlanarak, bugün Romanya sınırları içinde kalan Tomi'ye [Köstence] sürüldü. (Turan; 1998, 156). Yalvarmalarına, yakarmalarına, yurduna alınması için özlemleri mektuplarına,

⁵ Dante:Poet of the Secular World,Nev York Review of Boks;Images of Music, publishing: Köemann,Roman Filolojisine Giriş(1946),Fransızca Eğitim Tarihi Üzerine Dört Araştırma(1951),Ölümünden sonra yayımlananlar: Latin Antikçağda ve Ortaçağda Edebiyat,Dil ve Halk(1958),Roman Filolojisi Üzerine Denemeler(1967).

⁶ Eric Auerbach İstanbul'da: Sempozyum. 14-15 Aralık 2007, İstanbul Alman Başkonsolosluğu ve Berlin Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Merkezi, Yeditepe Üniversitesi İşbirliğiyle. Alman Başkonsolosluğu, İnönü Caddesi, N: 16-18,34437 Gümüşsuyu / İstanbul.

⁷ Müzehher Erim, Latin Edebiyatı, Remzi Kitabevi, İstanbul-1987, s. 162

⁸ Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Anadolu Yayıncılık, İstanbul-1983,C.8, s. 4337

⁹ Triumvir Capitalist: Mahkûmlardan sorumlu, verilen cezaların yerine getirilmesini sağlayan ve kamu huzurunun gözetilmesinde etkin olan memur demektir. (Düşürken; 1999, 10).

¹⁰ Centumvir: 105 kişilik üyesi bulunan mahkeme.

¹¹ İlk karısıyla daha çocuk denecek yaşta evlenmiş, kincisiyle de boşanma ya da ölümlerle sonuçlanan bir evlilik gerçekleştirmiştir. Soylu Fabiuslardan olan üçüncü eşi ise duldu ve Perilla isminde bir kızı vardır. Ovidius'un önceki evliliklerinin birinden bir kızı bulunuyordu. Suillius isminde bir de damadı vardır.(Düşürken; 1999, 11).

dostlarının aracılığına rağmen sürgünlüğü geri alınmadı. On yıl sürgünde kaldıktan sonra M.S. 17 veya 18’de Tomi’de hayata veda etti.¹²

Sürgün Hayatı:

Ovidius M.S. 8’de tam bilinmeyen nedenden dolayı imparator Augustus tarafından Roma’nın en uzak yerlerinden biri olan, bugünkü Romanya sınırları içinde bulunan, Tomi’ye sürgün edildi.¹³ Karar Augustus tarafından alındı. Bu karar ne senatoya getirildi, ne de mahkemeye, moda deyimle yazgısız infaz edildi. Bir relagatur olarak, yani mallarına ve vatandaşlık haklarına el konmada sürgün edildi.¹⁴ Hatta bu ayrıcalıklı sürgün

- ¹² Latin edebiyatının bu tanınmış sürgün şairi hakkında Batı’da da birçok çalışma yapılmıştır:
- a).Duff,J.W.,*A.Literary History of Rome*,Vol.1,Londra, 1953
 - b).Gren,P.,*Classical Bearings-Interpreting Ancient History and Culture*,GMR, 1989
 - c).Highet,G.,*Poets in a Landscape*,Londra, 1957
 - d).Millar,F., “*Ovid the Domus Augusta:Rome Seen From Tomo*”,*The Journal of Roman Studies*, Vol.83, 1983
 - e).Mommsen,T.,*The Provinces of Roman Empire*,Vol, 1, 2,ABD, 1996
 - f).Ovid,*The Erotic Poems*,(Çev:P.Green),Londra, 1982
 - g).Ovid,*Trista-Epistulae ex Ponto*,(Tr.A.L.Wheeler),Londra, 1965,(Loeb).
 - h).P.Green,*Ovid,The Poems of Exille*,Londra, 1994(Penguin Classics).
 - i).White,P.,*Promised Verse-Poets in The Society of Augustan Rome*,ABD, 1993
 - i).Wilkinson,L.P.,*Ovid Surveyed*,Cambridge, 1962(Düşürken; 1999, 19).

¹³ “Bu zamana dek(sürgüne kadar) hep Roma’da kalmış, gençliğinde yaptığı iki başarısız evlilikten sonra üçüncü evliliği onun için sürekli bir mutluluk kaynağı olmuştu. Hatta kızının çocuklarını görmüş,büyükbaba olmuştu. Sevilen, sayılan bir insandı. Ama işte 50 yaşındaydı ki(İ.S. 8) bugüne dek hâlâ bilinmeyen bir nedenle imparator Augustus tarafından verilen bir buyrukla bir daha dönemek üzere yurdundan uzaklaşıp imparatorluğun öbür ucuna, Karadeniz kıyılarında bulunan Tomi’ye gitmek zorunda kaldı.”(Erim; 1987, 164); Şimdiki adı Köstence olan Tomi’ye Roma ve Bizans devleri zamanında Tomis denmekteydi.

¹⁴ Güven Turan, Ovidius’un sürgünlüğünün exil değil de relagatur olması arasındaki durumu şu cümlelerle ifade ediyor:

“Sürgün edebiyatının ilk büyük yapıtlarını yazan, sürgünün duygu durumunu ilk aktaran, sürgünlüğü yapıtlara dönüştüren, Augustus çağının büyük ozanı Ovidius’tur, ya da tam adıyla Publius Ovidius Naso (İ.Ö43-İ.S17). Ovidius, şatafatlı bir yaşamın, büyük bir ünün doruk noktasında, elli yaşındayken, imparatorun bir kararıyla Roma’dan uzaklaştırılır, Karadeniz kıyısındaTomis adlı bugünkü Köstence yakınlarında bir balıkçı kasabasına gönderilir. Bir ‘exul’ değildir Ovidius, ‘relagatus’tur. ‘Relagatio’ yasalar katında ‘exilium’dan daha hafifti ama ikamete memur edilmek anlamına gelen bu ceza (edebiyat tarihimizin bilmediği bir ceza değildir bu!). Ovidius için sürgünden beterdi. Gerçi ‘exul’ olmadığı için malına mülküne el konulmamıştı.Dostları yanından uzaklaştırılmamıştı(çünkü bir exul’la dostluk yapan,onunla suçu paylaşıyor demekti Roma yasalarına göre) ama bir exul, sürgün edildiği yere dönmese de, serbestçe dolaşabiliyordu ama relagatus, gönderildiği yerden ayrılamıyordu!.Osmanlının kalebentliğiyle eşti bu ceza(bu arada, Osmanlı sürgün için nefy kelimesini kullanıyordu). Yalnız burada bir başka nokta çekiyor dikkatimizi: Tomis, Roma imparatorluğu sınırları içindeydi. Yalnız reragatus’lar değil exul’lar da ya imparatorluk sınırları içinde bir yere gönderiliyordu ya da imparatorluğun etki alanı içinde kalan bir yere. Hoş, Ovidius’un döneminde neredeyse bütün dünya imparatorluktu! Üstelik, sevgili dilini

durumundan dolayı Ovidius'tan vergi bile alınmamıştır.¹⁵ Sürgün kararından sonra kitapları, kütüphanelerden toplatıldı. Tomi, yaşam şartlarının çok ağır olduğu bir yerdi.¹⁶ Hatta kendisini sürgün eden Augustus'a gönderdiği

kullanabiliyordu, dostları ziyarete gelebiliyordu, yazdıklarını Roma'ya rahatlıkla gönderebiliyordu.” (Turan; 1998, 154).

¹⁵ “Bugüne kadar yalnızca ben kıyılarımızda vergiden muaf tutuldum”[Epistulae ex Ponto; Dördüncü Kitap/Öndördüncü Şiir]. (Düşürken; 1999, 132).

¹⁶ Ovidius üzerine bir çalışması bulunan Çiğdem Üşürken, Ovidius'un şiirlerinden hareketle yaşamak zorunda bırakıldığı bu sürgün yeri hakkında şu bilgileri veriyor:“Bu yarı yabanıl, sevimsiz yerlerde, evinden ailesinden, arkadaşlarından ve çok sevdiği Roma'dan uzakta, çetin iklim koşullarında ve yarı yabanıl insanlar arasında yaşamak zorunda kalmıştı. Roma barışının girmediği, ilkel insanların yabanıl geleneklerle hayat sürdüğü, coğrafyasından ötürü kimsenin gidip gelmediği sapa bir memlekete sürgün edildi. Karadeniz'in sol kıyısı dediği ve ilkel havasını, hem yaşayanları hem de genel coğrafyasıyla her zaman korumuş olan Tomi kasabasına.” (Düşürken; 1999, 12);“Şairin bir türlü ısınmadığı Tomi, adeta kapkara bir gömüttür. Buranın Yunanlılardan sonra diğer kesimini oluşturan ve safkan barbar olan Getalar, deri giysiler giyen, saç ve sakal uzatan, iyi ata binen, ok ve yayla dolaşan ve ilkel bir yaşam süren insanlardır. Yaşamlarını ticaretle ve hayvancılıkla sürdürürler. Yörenin coğrafyasının olanak tanımaması ve sınırda süregelen savaşlar, tarım yapılmamasında önemli etkenlerdir. Buranın halkı Latinceyi hiç bilmez, genelde bir çeşit kırma Yunanca konuşur. Geta dili ve Samatça da konuşulur. Şair buranın kıyı bölgesini, Pontus Laevus ya da Sinister olarak adlandırır. Tomi, düz ve ağaçsız bir bölgedir. Suları hastalıklara neden olduğundan içilmez. İkimi son derece soğuktur. Her kış sürekli kar altındadır. Nehir ve deniz aylarca buzla kaplanır; şarap bile buz tutar, parça parça sunulur. Sınırdaki yer aldığı için, nehrin karşısındaki kabilelerin ve bunların ucu zehirli oklarının saldırısına her zaman açıktır.” (Düşürken; 1999, 15). Ayrıca Ovidius'un sürgün hayatıyla ilgili olarak yaşadığı yerler ve buralarda bulunan halklar şunlardır:

Tomi: Bugün Romanya'nın Köstence(Costantza) şehri olan ve Aşağı Moesia'da yer alan bu yöre, eski bir Miletus kolonisi olup, M.Lucullus tarafından İ.Ö.72'de Roma'ya bağlanmıştır. Yöre halkı Yunanlılar ve Getalardan oluşmaktaydı. Karadeniz kıyısında, Danuvius(Tuna) ırmağının ağzının güneyinde yer alıyordu. İlk in İskitlere, daha sonra da Mihrdates'e ve Roma'ya bağlı olarak yaşamış bağımsız olamamıştı. Burası Geç İmparatorluk döneminde Constantia adını almıştı.

Moesia: Bugünkü Bulgaristan ve dağılan Yugoslavya'nın bir kısmını içine alan ve bir Trakya halkı olan Moesi'den adını alan Roma eyaleti ve askeri bir sınır bölgesidir. İ.S. 2 yılında eyalet olmuştur.

Danuvius: Tuna nehrinin yukarı kısmına bu ad, aşağı kısmına Hister adı verilir.

Getae: Heradotos'un çok zeki bir halk olarak söz ettiği, Aşağı Tuna'nın her iki kıyısında, Karadeniz'e yakın olan bölgede yerleşmiş bir Trakya halkı. Geticus; Getalara ait,Getik.

Scythes: Karadeniz'in ve Hazar Denizi'nin kuzeyindeki halkları da içine alan göçebe halklar. Ovidius'un döneminde, Trakya'nın kuzeyinden, Rusya'nın güneyi ve Hazar Denizi'ne kadar olan bölgede yaşayanlara bu ad veriliyordu. Bu halklar, Getae ve Samatları da içeriyordu. Bunlar, yaşam biçimleri ve dövüş yöntemleriyle birbirine benzer halklardı. Scythia;bu halkın yaşadığı bölgenin adı.

Sarmata (Samatlar):Göçebe bir Hint-Avrupa halkı olan Samatlar, Scythialılara yaşam biçimi olarak çok benzerler ve benzer bir dil kullanırlardı. Aşağı Tuna havzasında yerleşik olduklarına ilişkin görüşler vardır. Sarmatia;bu halkın yaşadığı bölge.

birçok şiir ve aracıdan dolayı bir aralık affedilme ümidine kapılmasına rağmen İmparator Augustus'un ölümü üzerine kurtulma ümidi iyice azaldı.¹⁷ Ovidius'un kesin olarak sürgün edilme sebebi belli olmadığı için sürgüne gönderilmesiyle ilgili muhtelif sebepler ortaya atılmaktadır.¹⁸ Doğruluğu ispatlanmamış bu iddiaları şu şekilde sıralayabiliriz:

a).Ovidius, çok sık olarak kendi hayatından bahsettiği Trista isimli kitabının ikinci bölümünde, sürgün nedeni "carmen et eror" yani şiir ve kabahat olarak ifade eder.¹⁹

b).Ovidius'un eserlerinin ahlaka aykırı bulunması ve görmemesi gereken bir şeyi görmüş olması.²⁰

c).Bu sürgünün bir nedeni olarak, M.Ö 1 dolaylarında kaleme aldığı Ars Amatoria adlı kitabının Augustos dönemi ruhuna ve resmi değerlere hatta Augustus tarafından yapılan ahlaksal reformlara²¹ ters düşmesi gösterilmektedir.²² Ovidius'a göre bu eseri yanlış değerlendirilmiş ve

Aynı zamanda bu isimler, Ovidius'un, Epistulae ex Ponto (Karadeniz'den Mektuplar) isimli eserinde de yer yer geçmektedir. (Düşürken; 1999, 18).

¹⁷ Ovidius,Augustus'un ölümü üzerine affedilme ihtimalinin artık kalmadığını Karadeniz'den mektuplar isimli eserinde şu mısralarla ifade ediyor:

"Augustus tam da benim yanlış yere suçlandığım hatamı affa başlamıştı Umudumu da, dünyayı da bir anda terk etti." [Epistulae ex Ponto; Dördüncü Kitap / Altıncı Şiir].(Düşürken; 1999, 100).

¹⁸ Prof.Dr.Ali İhsan Kolcu, Batı Edebiyatı isimli çalışmasında Ovidius'un sürgün sebebinin gerçek nedeninin bilinmediği ifade ediyor. (Kolcu; 2007,49).

¹⁹(Düşürken; 1999, 12);Güven Turan, Ovidius'un sürgün sebepleri arasında gösterilen "carmen et eror yani şiir ve kabahat " durumu için şu yorumu yapıyor:

"Ne yapmıştı Ovidius da Augustus'un hisşına uğramıştı? Tristia'nın İkinci Kitap'ında 'Duo criminia, carmen et error' diyor kendisi(İki suç, şair ve bir hata).Suç: Şair.Suçlu ise Ars Amatoria yani ünlü Aşk Sanatı.Vatikan'ın yasak kitaplar listesinde de yüzlerce yıl yer alan kitap. Belki hâlâ listede olan kitap. Ovidius'un sürgüne gönderilişinin ardından halk kütüphanelerinden kaldırılan ve çoğaltılması, satılması yasaklanan kitap. Peki, o öteki suç, şu 'yanlışlık' neydi acaba? Bu bilinmiyor işte. Ne yazar açıklıyor bunu ne dostları kaleme almış ne Augustus'un ya da mahkemenin kayıtları arasında bulunuyor. Ama Ovidius bu 'yanlışlık' yüzünden demediğini bırakmıyor kendine: Salak (stultus), düşüncesiz (imprudens), saftaron (simplicitas). Ola ki bunun da kitabıyla bir ilişkisi var. İkinci suç belirsiz de olsa, Ovidius, yazdığı için gönderilmiştir sürgüne. Gene de şanslıdır, yazması engellenmemiştir, susterulmamıştır." (Turan, 1998; 154).

²⁰ (Ünlü; 1982,570); Ovidius, görmemesi gereken bir şeyi gördüğünden ve bazı kimselerin hainliğinden ve kötülüğünden yakınır.(Erim; 1987, 164).

²¹ Ovidius'un Karadeniz'den Mektuplar isimli kitabında yer alan;

"Ama neye yarar, sert yasakların yasakladığı Zina konusunda yazdığımıza inanılıyorsa" sözleri de bir bakıma bu düşünceyi desteklemektedir. Yani Ovidius, bu eserinin, yasaklanan ahlaksal kurallara ters olarak kabul edildiği düşüncesine katılmasa da, bu düşüncenin var olduğunu bizzat kendisi ifade etmiş oluyor. [Epistulae ex Ponto;Üçüncü Kitap/Üçüncü Şiir], (Düşürken; 1999, 89).

²² (Türk; 1983,4337);Herkesçe bilinen dış neden olarak ise Ars Amatoria(aşk Sanatı) adlı eserinin ahlaka aykırılığı gösteriliyordu ki bu hiç de mantıklı bir açıklama değildi. Çünkü bu

Roma'nın erdemli, evli kadınlarını hedef aldığı ileri sürülmüştür. Oysa, şair bu kitabını tamamıyla kurtezanlar için yazmayı planlamış, evlilik yasalarına aykırı öğütler kaleme almayı hiç düşünmemiştir (Düşürken; 1999, 14). Ayrıca Ovidius'un Karadeniz'den Mektuplar isimli kitabında geçen;

“Aşk Sanatı dışında çok kez desteklendim” (Düşürken; 1999,56).

“Daha az sağduyu sahibi Naso ise sevme sanatını aktarıyor
Bir hoca olarak da öğrettiğinin bedelini ağır bir şekilde ödüyor.”

(Düşürken; 1999,73).

“Bahtsız ‘Sanatın’ yazarı Naso” (Düşürken; 1999,75).

“Pontus kıyılarına bir cinayet suçlusu olarak gelmedim ben
Öldürücü bir zehir de karmadım ellerimle
Mührüm hiç suçlanmasın sahte bir belgeyle
Yalan bir ifadeyi şeritlere basmaktan
Kanunun yasakladığı bir şey yapmadım
Ama itiraf ediyorum, bunlardan daha ağır bir günah işledim
Ne olduğunu sorma, budala bir ‘sanat’ kaleme aldım
İşte bu yasaklıyor ellerimin masumlaşmasını
Daha fazla bir suç işledim mi orasını hiç karıştıрма
Benim tek suçum ‘sanatımın’ altında gizli.”

(Düşürken; 1999, 22).

mısraları da sürgün sebeplerinden biri olarak kabul edilen bu düşünceyi kuvvetlendirmektedir.

d).Büyük bir olasılıkla Ovidius'un saray entrikalarına, hatta belki de Augustus'un kızının aşk maceralarına tanık ya da ortak olması bu sürgün de rol oynamıştır.²³

e).Ovidius, sürgünün bir yanlışlıktan olduğunu söyler. Yani nedeni bir yanlışlıktır, kendisinin düşüncesizce, tedbirsizce yaptığı yanlış bir hareket.²⁴

eserin yayımlanmasının üstünden on yıl geçmişti.(Erim; 1987, 164); Bu kararın alınmasında rolü olan Ars Amatoria adlı yapıtı kütüphanelerden çıkarıldı ve okunması yasaklandı. (Düşürken; 1999, 12); “Ahlaksal yasaları hiçe sayan, aşkın aşk için yaşanmasını öğütleyen, İmparator'un yasaları için değil sanat için yazılmış olan Ars Amatoria'dır. Ancak bu yapıtı, İ.Ö.2 ya da 1 yılında yayımlanmıştır. İmparatorun bu yapıtı lanetleyerek halk kütüphanelerinden çıkartıp yasaklaması ise sekiz, dokuz yıl sonraya rastlar. Bu nedenle, Ovidius'un sürgün nedenini araştırırken *error* konusu üzerinde daha ayrıntılı durulması gerekir: Ovidius, şiirlerinde zaman zaman kendisinin bilmeden bir hata işlediğini, görülmemesi gereken bir şeyi gördüğünü ve bu hatanın İmparator'da kırgınlık ve dizginlemesiz bir öfkeye yol açtığını dile getirir. Bu hatanın ne olduğu açıkça yazılmaz, daha doğrusu yazılamaz, sadece ima edilir. (Düşürken; 1999, 12).

²³ (Türk; 1983,4337);Ovidius'u sürgüne gönderen İmparator Augustus'un kızı Iulia İ.Ö.'de adı zinaya karıştığı için sürgün edildi. İmparator Augustus'un torunu Iulia da [yani İmparator Augustus'un kızı Iulia'nın kızı Iulia] İ.S. 8'de zina suçundan uzak bir adaya[Apulia sahilinden uzaklardaki Trimerius] sürgün edildi. (Düşürken; 1999, 20).

f).Ovidius'un sürgüne gönderilmesiyle ilgili başka bir kanaat de şudur: Augustus dönemi şairi olan Ovidius, tek adam yönetiminin benimsetilmesi için girilen siyasal, sosyal ve kültürel yeniden yapılanma hareketlerinde, dönemin çoğu yazarları kendilerine sunulan ısmarlama konular çerçevesinde, Roma'nın eski ahlaksal ve dinsel erdemlerini yeni rejime uygun tarzda işleyip, insanların zihnine ulusal ülküleri, vatan aşkı, yüce komutanların kazandığı başarıları eklemeye çabalarken, birkaç başka şair ile birlikte aşk ve tutku gibi insanın ruh hallerine ilişkin şiirler yazmaya yönelmiştir (Düşürken; 1999, 11).

Ovidius'a verilen bu sürgün cezası nefesine çok ağır gelmiştir. Bunu aşağıdaki mısralar çok daha iyi ifade etmektedir:

“Sinoplu Kynik doğduğu kentten uzak olmaktan kederlenmedi
Çünkü evini Attica topraklarında seçmişti.
Silahlarıyla Persia'nın silahlarını alaşağı eden Niocles'in oğlu
İlk sürgününü Argos kentinde yaşadı.

²⁴(Erim; 1987, 164);“Asıl nedenin açıklanmaması gerektiği, açıklanmayacak bir nitelikte olduğu anlaşılıyor. Çünkü eğer imparator Augustus'un kendisine karşı bir ihanet işlemiş olsaydı, bu kuşkusuz bu açıkça ilan edilir ve daha ağır bir cezaya çarptırılırdı. Kaldı ki Ovidius'un eserlerinde ya da yaşantısında politikaya ya da hükümet işlerine ait bir ilgi ya da hoşnutsuzluk göze çarpmıyor. Geriye kalan olasılık Ovidius'un farkında olmadan, istemeden imparatorun özel yaşamıyla yakından ilgili bir işe karışmış olmasıydı. Torunu Julia'nın sürmekte olduğu çok serbest ve hafifmeşrep yaşam, imparator Augustus için büyük bir acı kaynağı idi. Kendisinin içten bir atılımla yapmak istediği ahlak reformuna karşı bu kızın davranışları en büyük engeli ortaya koyuyordu. Bundan bir süre önce Ovidius'un Julia'nın aşığı olduğu yolunda bir tahmin yürütülmüştür. Ama çapkın genç bir prensesin ellisinde hem de soylu olmayan bir adamla ilişki kurmuş olması – o dönemde-pek olası bir şey değildir. Hem de unutmayalım ki Ovidius mutlu ve onurlu bir yaşam süren bir aile babasıydı. Fakat prensesin kendisinin ya da onun bir adamının Ovidius'u prensesin aşk ilişkilerinden birinde rol oynamak durumunda bırakmış olabileceği akla yakın bir olasılıktır. Belki de böyle bir işten rastlantı sonucu haberi olmuş veya korktuğundan ya da iyi huylu bir adam oluşundan durumu açığa vurmaktan çekinmiştir. Ama bir arkadaşı veya bir köle ondan önce davranıp durumu imparatora bildirmiş ve böylece Ovidius hiç yoktan bu işe karışmış, suçlu birisi durumuna düşmüştür. Sözünü ettiği yanlışlığın bu olması akla çok yakın geliyor.”(Erim; 1987, 164);Ovidius üzerine bir çalışması bulunan Çiğdem Düşürken de Ovidius'un gerçek sürgün sebebinin bu olay olduğuna inanmaktadır: “Şairin işlediği hata, yıllardır gençleri tepkisi altına aldığı aşk şiirlerinin içeriği ile ilgilidir. Bu şiirleri, imparator'un tahtta oluşunun İkinci dönemine rastlar; kendisi o zamana değin Roma'nın benimsediği yeni rejimde iç ve dış siyaseti, sosyal yaşamı, sanat, ahlak ve din yaşamını, yapılanma girişimleriyle rayına oturtmak için çabalamış, hukuk alanında çıkarılan yeni yasalar ile aile düzeninin oluşmasına özen göstermiştir. Bu bağlamda evlilik kurumunun düzeni ve sürekliliği için,İ.Ö.18 yılında Lex Iulia de maritandis ardinibus çıkarılmıştır. Yine aynı yıl çıkarılan Lex Iulia de adulteriis coercendis ile evlilik dışı ilişkilere ağır cezalar getirilmiştir. Roma İmparatorluğu Pax Romana ile toplumsal güven ve huzur ortamına girmişken, Ovidius'un, zınayı teşvik eder görünümdeki Ars Amatoria adlı yapıtı, yayımlandıktan yıllar sonra ahlak dışı bir olay olduğu sezilen ve error olarak nitelenen durumla karşılaştığında, günah keçisi olmuştur.”(Düşürken; 1999, 12).

Vatanından sürülen Aristides ise Ispartaya kaçtı.
Bu iki kentten hangisinin ilk olduğu şüphe götürürdü.
Patrosluc gençken bir adamı öldürünce Opus'u terk etti.
Thessalia topraklarında Achilles'e konuk oldu.
Haemonia'dan, Pirene'nin kaynağından çekilip gitti.
Onun egemenliğindeki kutsal gemi Colchis'in sularını aştı.
Agenor'un oğlu Cadmus ise Sidon surlarını bıraktı.
Daha iyi bir yerde duvarlar örmek için.
Tydeus, Adrastus'a geldi. Calydon'dan sürgün edilip
Ve Teucer, Venus'un aşık olduğu toprağa sığındı.
Roma soyunun bu atalarıyla niye ilgileniyorum ki
Onlar arasında sürgünler için en uzak toprak Tibur'du?
Hepsini tek tek saymasam bile, hiç birine hiçbir çağda
Vatanlarından bu kadar uzak ve korkunç bir yer nasip olmadı”

(Düşürken; 1999,33).

Hatta bu konuda o kadar sitemkârdır ki, kendisine yapılan haksızlığa örnek olarak yine bir sürgün olan Aeson'un oğlunu örnek verir:

“Aeson'un oğlu nasıl bir övgü alıyor bak.
Bu bölgeye geldiği için, gelecek kuşaklardan
Ama onun çektiği eziyet benimkinden daha hafif daha az
Yüce isimler gerçeği gizlemiyorlarsa eğer
Pelias tarafından gönderilince
Neredeyse Thessalia'nın sınırı kadar ürkütücü olan
Pontus'a doğru yola çıkmıştı.
Caesar'ın güneş doğarken de batarken de
Toprağı titrettiği öfkesi beni yıktı
Haemonia kötü kehanetli Pontus'a Roma'dan daha yakındı.
Üstelik benden daha kısa bir yolculuk yapmıştı.
Akha topraklarının öncü yoldaşları da vardı yanında
Ama ben sürgüne giderken herkesi terk ettim.
Çürük bir ağaç kabuğuyla koca denizler aştım.
Aeson'un oğlunu taşıyan tekne ise sağlam bir gemi idi.
Ne Tiphys diye bir dümenici ne de Agenor'un oğlu benimleydi.
Hangi yollardan kaçınayım, hangilerini izleyeyim bana öğretsin.
Onun yaşamını Palas güvence altına almıştı ve de kraliçe İuno
Oysa benim yaşamımı hiçbir ilah korumadı.
Ona Cupido'nun sinsi oyunları yardım etmişti.
Ah aşk, keşke bunları benden öğrenmemiş olsaydı.
O evine döndü, bense bu topraklarda öleceğim.”

(Düşürken; 1999, 34).

İlk zamanlarda kendisine verilen sürgün cezasının çok ağır olduğunu dile getiren Ovidius, ilerleyen zaman içinde işlediği suçtan dolayı aldığı cezayı kabul ettiğini hatta işlediği suçun karşılığı verilen cezanın hafif olduğunu ifade eder. Ondaki bu değişikliği zaman içinde kendisinde

meydana gelen affedilme veya sürgün yerinin değiştirilmesi fikrine de bağlayabiliriz. Bu sebepten dolayı yönetime iyi görünmek için böyle bir düşünce değişikliğine gitmiş olabilir:

“Sürgün acı verse de bana, işlediğim suç daha fazla acıtıyor.

Hafif kalır ceza çekmek onu hak etmek yanında

Ne var ki ölüm bile günahımı yok edemez”.(Düşürken; 1999, 25).

“Lütufkâr, ancak bana kızmakta haklı olan ilaha yalvar”

(Düşürken; 1999,56).

“İşlediğim suçsa az buçuk bir delilik değil öyle.”

(Düşürken; 1999,59).

“Ne olursa olsun intikam alanın öfkesi yine de ılımlıydı

Doğduğum topraklardan başka bir şey almadı benden”

(Düşürken; 1999,72).

“Hakkını teslim et, hâkimin öfkesi çok ağır olmadı”

(Düşürken; 1999,90).

Ovidius, Tomi’de sürgündeyken hâlâ Roma’ya geri dönmeyi veya daha iyi bir yere gönderilmeyi hayal etmektedir.²⁵ Bunu da Epistulae ex Ponto (Karadeniz’den Mektuplar)²⁶ isimli eserinde çok sık olarak işlemiştir:

“Zamanla efendimizin öfkesinin yumuşayabileceği ümidiyle

Beni alıkor yaşama yüz çevirmekten ve onu terk edip gitmekten”(Düşürken; 1999,67).

“sen de yardım et ordugâhının sınırlarında yatan birine

Bir insanı kurtarmak insana yararlı bir zevktir

Daha iyi bir lütuf kazanılmaz bundan başka bir yolla.”

(Düşürken; 1999,71).

Bazen de şiirlerinde kendisini affetmesi için hiç aracı kullanmadan, dolaylı bir anlatıma başvurmadan direkt olarak İlahe’ye seslenmiştir:

“İntikamının adaletli yularını dizginle

Esirge, yalvarırım, yüzyılımızın silinmez şöhreti

Senin üstüne titreyerek yarattığın yeryüzünün efendisi

²⁵“Augustus İ.S. 14 yılında öldüğünde, Ovidius için Roma’ya dönme umudu yeniden alevlenir. Bu nedenle, Augustus’un yerine geçen Tiberius ile oğlu Drusus ve evlatlığı Germanicus’a övgüler yağdırır. Yeni İmparator’un yönetimin başına geçişini, soylu kişiliğini, kazandığı başarıları yazdığı şiirlerle idealleştirir.” (Düşürken; 1999, 17).

²⁶ Epistulae ex Ponto’da Ovidius, sürgünden kurtulma ümidini hâlâ gönlünde taşıyan, Roma’ya geri dönmese bile yaşamını daha huzurla geçirebileceği bir başka yere gitmeyi dileyen bir ruh halini sergiler. Bu eserde mektuplar kişilerin adlarına gönderilmiştir. Epistulae ex Ponto, Brutus’a seslendiği bir şiirle başlar ve şiirlerinin Roma’da kabul görmesini ister. Şairin bu kitabındaki mektuplarının ana konusunu, sürgün yeri Tmi’nin yabanıllığı, halkının ve komşularının ilköğütü, savaşıllığı, sürgünlüğünü hâlâ içine sindirememesi ve Roma’daki dostlarına yakarışı oluşturur. (Düşürken; 1999, 15).

Sana kendinden bile daha aziz olan vatanın adına
Dualarına asla kulak tıkamayan tanrıların adına
Erdeminin mayasından doğmuş, sana benzer karakteriyle
Senin olduğun anlaşılan oğlun adına
Hem büyükbabasına hem de babasına layık olan
Komutların doğrultusunda büyük adımlarla ilerleyen torunların adına
Azıcık bir kısmını indir cezamın ve sınırla
Scytialı düşmandan uzak bir yer sağla”

(Düşürken; 1999,69).

“Kralların işidir inan bana, düşenlere yardım elini uzatmak
Senin gibi yüce bir adama da budur yakışan doğrusu
Her ne kadar büyük olsa yine de
Ruh yüceliğini aşamayan konumuna da yaraşır bu.
Yetkinin en iyi görüldüğü an
Duaların boşa gitmesine izin vermediği andır
Parlak soyunun senden arzuladığı bu işte
Bu işte göktekilerden pay almış soyluluğunun görevi bu işte
Senden bunu bekler Eumolpus, soyunun en seçkin kurucusu
Hatta Eumolpus’tan daha önce Erichthonius
Tanrıyla birsin burada çünkü her ikinizden de istenen
Size yakaranlara yardım eli uzatmanızdır.”

(Düşürken; 1999,71).

Öyle zamanlar oldu ki affedilmek için kendi mısralarının yetmediği yerde başkalarından da yardım istemekten geri durmadı:

“Yalvarırım, gözyaşlarımı yatıştır, yardımsever dostum.
Sağlam kapını örtme ürkek seslenişime
Sözlerime acı ve ulaştır onları
Gürleyen Tarpeius kadar tapındığın Roma ilahlarına
Mesajımın elçisi olup davamı üstlen.
Ailene ait o parlak belagat de artık yanında olsun
Bununla yardım edeceksin korkudan titreyen sanığa
Çünkü babanızın zarif dili sende yaşıyor, sensin onun mirasçısı
Beni savunmaya kalkışsın diye övmüyorum bu dili
İtirafıta bulunan bir sanığın davası savunulmamalı.
“Lütufkâr, ancak bana kızmakta haklı olan ilaha yalvar
Scytialılar topraklarının vahşiliğinden beni çıkarırsın”

(Düşürken; 1999, 54).

“Girişimlerine devam et, yalvarırım
Gemimi açık denizde bırakma” (Düşürken; 1999,68).

Hatta Ovidius zaman zaman affedilmek için eşinden de kendisine yardım etmesini ister:

“Sen daha sağlıklı olduğuna göre bana yardım et
Bizim paylaştığımız aşkın ve evlilik antlaşmamızın gereği bu

Senin karakterinin de gerektirdiği bu, sevgili eşim.
Capitolium'a tapıldığı gibi tapılan Augustus'un evi
Şimdi ve her zamanki gibi neşeliyse v ehuzur doluyasa
O zaman içeri girme fırsatını yakalayabilirsin
O zaman sözlerinin bir yarar sağlayacağını düşünebilirsin.
Daha büyük bir işle meşgulse, amacını belli etme
Ve acele edip de ümidimi kırmamaya bak
Yoksa tekrar istemem bunu yapmanı, zamanı tamamen boş olsa bile”
(Düşürken; 1999,81).

Ovidius, ilk önce affedilmeyi istemiş hatta epey ümitlenmiş fakat arada ricacı olarak bulunan araçlar olmasına rağmen affedilmeyince, hiç olmazsa sürgün yerinin değiştirilmesini istemiştir:

“Her şeyleri biz olan göktekiler bana inanacak olursa
Belki küçücük bir yardımı hak etmiş olurum
Yerimi değiştirebilirim Scythia yayının olmadığı bir bölgeye”
(Düşürken; 1999, 25).

“Nasıl bir merhameti olduğu aklıma geldiğinde Augustus'un
Kazazedelere sakin bir kıyı verebilir inaniyorum”
“Kısacası ölürsem daha huzurlu bir memlekette gömüleyim
“Sürgün yerimin vatanıma daha yakın olmasını dile”
(Düşürken; 1999,30).

“Bari en azından istediğim köyde yaşlanabilsem
“Senin nüfuzun yerimi değiştirmede etkili olsun.”
(Düşürken; 1999,56).

67). “Vatanın sınırlarına yakın olmak bile bir şeydir.” (Düşürken; 1999,

“Hiç aldırıyorum şu ülkeden nereye gönderileceğime
Çünkü her yer daha hoş olacak şu gördüğün yerden
Syrtislerin ortasına ya da Charybdislerin ortasına
Yelken açmama izin veriniz şu anki topraklardan ayırayım da”
(Düşürken; 1999, 130).

Ovidius, menfasında kaleme aldığı mektuplarında, çok sık olarak, sürgünde kaldığı yerin sevimsizliğini ve bu yerdeki insanların yabaniliğini bol bol işlemiştir:

“Hiç kalkmayan kar altında gömülü toprağın olduğu yerde
Burada hiçbir tarla meyve vermez, tatlı üzümler yetişmez.
Kıyıdaki söğütler, dağdaki meşeler yeşillenmez.
Denizin de karadan kalır yanı yok
Sular her zaman fırtınaların gazabıyla
Güneşten yoksun kabarır durur.
Nereye baksan ekilip biçilmemiş ovalar”

(Düşürken; 1999, 132).

“Cılız bir iskeletin besini olan şu uyku bile

Bu işe yaramayan şu bedeni beslemez işi olduğu halde
Ama uyandığım, sonu gelmez acılarım da uyanık
İçinde bulunduğum yer bunların kaynağı
Hiç yiyecek bolluğu yok zaten bu Getik kıyılarında”

(Düşürken; 1999,48).

“Bazı yerler sürgünü daha hafif kılar
Oysa şu topraklardan kasvetlisi yok
Sarmatia kıyıları ise hiç kalkmayan soğukla buz tutar
Tatlı bir suda kıskanılmayacak bir zevk bulunur
Denizin tuzuyla karışmış bataklık suyu içilir burada”

(Düşürken; 1999, 67).

“”Sen ne çiçekli çelenkleler örtülü baharı duyumsuyorsun
Ne de orakçıların çıplak bedenlerini görüyorsun
Sonbahar da uzatmıyor sana üzüm asmalarını
Her mevsim aşırı bir soğğun var aksine
Denizde balıklar hep üstü damlı bir suda yüzerler
Hiç kaynak suyun yok, neredeyse sırf deniz suyusun
İçince kuşkuya düşersin, susuzluğun geçti mi arttı mı diye
Ender ağaç yetişir arazilerinde
Yetişenler de meyve vermez, toprak desen başka bir deniz
Boğuk gırtlakıyla deniz suları için bir kuştan hiç söz edilmez.
Ormanlarda çok çok uzaktakiler dışında
Bomboş arazilerde acı pelinler dili titretir.
Nahoş bir ürün yetiştiği yöreye uygun” (Düşürken; 1999,79).

“Tek yaprağı bile olmayan araziler var burada
Zehir sürülmüş ok uçları burada
Burada kış denizi bir geçit kılar yayaya
Burada doğar Kuzey rüzgârı ve bu kıyı onun evidir
Ve ona daha yakın bir yerden güç alır
Ama karşı kutuptan ılık ılık esen Güney Rüzgârı
Uzaktır ve nadiren daha bezgin gelir
Dahası burada denize çıkışsız Pontus’ta nehirler birbirine karışır
Buraya Lycus, buraya Sagaris, Penius, Hypanis
Cales akar ve Halys kesif çevrimleriyle burkula burkula
Ve yırtıcı Parthenius ve kayaları yuvarlayarak akıp gider”

(Düşürken; 1999, 124).

Ovidius’un, sürgün olarak bulunduğu Tomi’de çok boş vakti vardı.
Bu durumdan o kadar rahatsızdı ki hayattan zevk almamaya bile başlamıştı:

“Düşmanların ortasında tehlikeler arasında yaşıyorum” (Düşürken;
1999, 2).

“Durağanlık benim için ölüm demek

Sabaha kadar aşırı şarap içip canlılığımı yitirmemek bana zevk
vermiyor.”(Düşürken; 1999, 37).

“Barıştan yoksun silahlar arasında yaşıyorum sürekli” (Düşürken; 1999,42).

“Getaların arasında hapsedilmiş olsam da” (Düşürken; 1999,51).

“Ama yalnız başıma ne yapayım, bahtsız talihimi

Hangi uğraşla geçireyim, günümü neyle kandrayım

Ne şarap ne de hilekâr zarlar beni oyalamadığına göre

Bunlar ki zamanın gizlice sessiz sedasız geçmesini sağlar hep

Zevk almıyorum toprağı ekip biçerek canlandırmaktan” (Düşürken; 1999, 107).

Boş zamanı bu kadar çok olduğu için hemen hemen her günü yazarak geçirdi. Trista, Epistulae ex Ponto, Halieutica, Ibis isimli eserini burada kaleme aldı.²⁷ Augustus’un yerine geçen Tiberius ise hiçbir şeyi unutmayan, bağışlamayan ve Augustus’un izinden ayrılmayan bir insandı. Bundan dolayı Ovidius’u bağışlamadı (Erim; 1987, 169). Tiberius’un onu affetmemesi zaten yorgun olan kalbine biraz daha ağır gelmiş olmalı ki, Fasti üzerindeki çalışmalarını tamamlayamadan, kalbi kırık bir sürgün olarak hayata gözlerini yumdu (Erim; 1987, 170). Güven Turan’a göre Ovidius şanslı bir sürgündür. Çünkü Ovidius, yazdığı için sürgüne gönderilmesine rağmen, gene de şanslıdır, yazması engellenmemiştir, susturulmamıştır (Turan; 1998,54).

Bugün Ovidius’un o sürgününden kalan en önemli eser ise Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi’dir. Bu üniversitede yer alan ve Türkiye Cumhuriyeti ile ortaklaşa kurulan Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi Uluslararası Atatürk Romen - Türk Araştırma Merkezi ise daha güzel bir mirastır.²⁸

Eserleri:

Ovidius, birçok eser kaleme almıştır. Fakat bu eserini yayımlarken hiç de aceleci davranmamıştır. Şair olmasına rağmen kendi şairliğini de pek beğenmeyen bir yapıya sahip oluşu bu eserlerini geç yayımlamasında etkili olan faktörlerden biri olsa da; maddi yönden doymuş biri olmasını da eser yayımlama politikasını etkileyen bir durum olarak düşünebiliriz. Bizim bu ifadelerimizi Müzehher Erim’im “ Parasal yönden durumu iyi olduğundan Maecenas’ın ya da Mesalla’nın korumasına girmek gereksinimini de duymadı. Nitekim şiirlerini yayımlamakta hiç acele etmedi. Yayınladığı zaman da herkes yayınladığı için onun da yayınlaması gerekir düşüncesiyle

²⁷ Fasti sürgünden önce Roma’da yazılmaya başlanmış Tomi’de tamamlamak üzerinde çalışırken Ovidius’un vefat etmesi üzerine yarım kalmıştır.

²⁸ Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi ile Türkiye Cumhuriyeti, Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi arasında 5 Aralık 1999 tarihinde imzalanan protokole göre Köstence’de Ovidius Üniversitesi bünyesinde kurulan, Romanya – Köstence Ovidius Üniversitesi Uluslararası Atatürk Romen-Türk Araştırma Merkezi(Yıldız; 2001, 1).

yayınlardı.”sözleri de bu düşüncemizi desteklemektedir. (Erim; 1987, 163). Ayrıca yine Ovidius’un Karadeniz’den Mektuplar isimli eserinde geçen

“Şu senin baban²⁹ Latin dilinin söz üstadı

Bir o kadar da soylu doğumlu

İlk o zorladı şiirlerimi halkın yargısına teslim etmeme

Yeteneğimin önderi o oldu.”

sözleri de eserlerini yayımlamadaki geç davranmasının nedenini veya eser yayımlama politikası hakkındaki düşüncesini anlamamız açısından da yardımcı olmaktadır. Yani şiirlerini yazdıktan sonra dostlarının ısrarı üzerine onları kitap haline getirdiği anlaşılmaktadır. (Düşürken; 1999,59). İlk eseri olan elegia türündeki aşk şiirlerini yayınladığında 30 yaşlarındaydı.³⁰

Amores:(Sevdalar)

M.Ö.23 ve M.Ö.14 yılları arasında, çoğu Corinna adlı bir kadına(hayali bir kişi olduğu tahmin ediliyor)duyduğu tutkuyu dile getiren Amores(Sevdalar) adlı şiirleri yazdı.³¹ Bu eseri, Amores-I, Amores-II,Amores-III adını taşıyan üç kitaptan meydana gelmiştir.Bu üç kitap 49 şiirden oluşmaktadır.Şiirler 18 ile 114 mısralık manzumelerdir. Kısa şiir parçası olarak sadece önsözde iki beyit vardır. Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Bu çalışmasında çok sık olarak kendi yaşamından bahsetmiştir.(Erim; 1987, 162).

Ars Amotoria : (Sevmek Sanatı)

M.Ö.1’de yazdığı “Sevmek Sanatı” adını taşıyan bir incelemedir. Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Üç kitaptan oluşan Sevmek Sanatı eserinde ahlak kurallarından ve kaygılarından tümüyle uzak, ama görgü ve nezaket kurallarına bağlı, sanat ve edebiyatla, kültürle çok ilgili bir dünya vardır. I.ve II. Kitap erkeklere bilgiler vermektedir, III. kitap ise kadınlara

²⁹ Bu mektup Ovidius tarafından Cotta Maximus’a yazılmıştır. Burada adı geçen kişi de Cotta Maximus’un babasıdır.

³⁰ Eseleri alfabetik olarak incelenmiştir.

³¹ (Ünlü; 1982,570); Müzehher Erim, Ovidius’un bu eserini şu ifadelerle değerlendirir:“Gerçekten de bu büyüleyici güzellikte ve büyük bir incelikte yazılmış şiirleri dikkatle inceleyen herhangi bir kimse Ovidius’un yaşamında hiçbir zaman bu kadınla arasında ciddi bir aşk olmadığı ve Corinna’nın yalnızca şiirlerde yaşayan hayali bir kadın olduğu sonucuna varır.Ovidius’un şiir yeteneklerini,şiir zevkini ve Yunan edebiyatına aitengin bilgisini ortaya sermesine araç olabilecek bir süssel kişilik.Propertius’un şiirlerinde gerçekten,derin bir duyarlılık, ve büyük bir tutkuyla hissettiği her şeyi Ovidius bu şiirlerinde hayalen yaşar.Bunlar çok güzel ve ahenkli şiirlerdir;vezin bakımından kusursuz,dil bakımından çok akıcı ve gerçi son derece yapay ise de,çok açık ve çok güçlüdür.Kimi zaman Corinna’yı ve öbür hayali aşklarını bırakıp başka konulara geçer.Görüyoruz ki, Ovidius’un bu eserine kendi vermiş olduğu Amores adının yerinde bir seçimle verilmiş olduğuna kuşku yoktur.” (Erim; 1987, 166).

ayrılmıştır.³² Bu şiirler çoğunlukla Ovidius'un kendi buluşu olan şiirlerdir. Yazmış olduğu en özgün şiirlerdir. Ayrıntılarda Helenistik şiirlerden yararlanmışsa da Ovidius'un kendi deneyimlerini ve gözlemlerini yansıttığı kuşkusuzdur.³³ Bu yapıtı, ona göre, yanlış değerlendirilmiş ve Roma'nın erdemli, evli kadınlarını hedef aldığı ileri sürülmüştür. Oysa şair bu kitabını tamamıyla kurtezanlar için yazmayı planlamış, evlilik yasalarına aykırı öğütler kaleme almayı hiç düşünmemiştir.(Düşürken; 1999, 14). Ovidius'un "Bir zamanlar Aşk Sanatı'nın durduğu yerde boş bir yer bulabilirsin kendine" mısrasında da ifade ettiği gibi onun bu eseri, sürgüne gönderildikten sonra kütüphanelerden toplatılmıştır.(Düşürken; 1999, 23).

De Medicamine Faciei Femineae: (Kadın Güzelliği İçin İlaçlar)

"Kadın Güzelliği İçin İlaçlar" isimli çalışmasıdır. Elegia beyitleri halinde yazılmıştır.

Epistulae ex Ponto: (Karadeniz'den Mektuplar)

M.S. 9 ve M.S. 17. yılları arasında yazmıştır. "Karadeniz'den Mektuplar" adını taşıyan bu kitabı; başta eşi olmak üzere birçok kişiye yazılmış mektuplardan meydana gelmektedir ve dört bölümdür. Bu eseri sürgünde kaleme almıştır.(Ünlü; 1982,570). Karadeniz'den Mektuplar'da şiirsel mektup türünün ilk özgün örneklerini vermiştir.³⁴ Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Dört kitaptan oluşan Epistulae ex Ponto'yu daha Trista'yı bitirmeden yazmaya başlamış ve onu bitirdikten az sonra tamamlamıştır. Karadeniz'den Mektuplar'ın sonlarına doğru Ovidius'un on sene öncesine göre şairlik gücünü epeyce yitirdiğini, dil bakımından bile yanlışlıklar yapacak hale geldiğini görüyoruz.(Erim; 1987, 169).

Epistulae ex Ponto'da Ovidius, sürgünden kurtulma ümidini hâlâ gönlünde taşıyan, Roma'ya geri dönmese bile yaşamını daha huzurla geçirebileceği bir başka yere gitmeyi dileyen bir ruh halini sergiler. Bu eserde mektuplar kişilerin adlarına gönderilmiştir. Epistulae ex Ponto, Brutus'a seslendiği bir şiirle başlar ve şiirlerinin Roma'da kabul görmesini ister.1. ve 3. kitapları M.S. 12ve M.S. 13'te derlenmiş ve birlikte yayımlanmıştır.4.kitap ise,M..S. 13 ve M.S. 16 yılları arasında derlenmiştir. Epistulae ex Ponto'nun her bir mektubu, adına yazılan kişiye teker teker yollanmıştır ve kronolojik bir sıra izlemez. Yeterli mektup olunca, bunların

³²“Takımı tamamlamak için bir IV. Kitap ekledi: Remedium Amoris[Aşkın Dermanı]. Bu da aşık olan bir kimsenin aşkıdan kurtulması için ne yapması gerektiğine ilişkin çok akıllıca verilmiş ve çok güzel yazılmış öğütleri içermektedir.”(Erim; 1987, 167).

³³(Erim; 1987, 167); Bu kararın alınmasında rolü olan Ars Amatoria adlı yapıtı kütüphanelerden çıkarıldı ve okunması yasaklandı.(Düşürken; 1999, 12).

³⁴ (Ertem; 2004, 179);(Karaaliğlu,; 1979,412);Uğur Kökten,Ovidius'un bu eserleri için "Roma çağının görkemli sürgünü Ovidius,sürgün yeri Köstence'de ölmeden önce, yazdıklarında [Metamorphoses], ateşe,demire ve yok edici zaman karşı duracak ürün yarattım" dediğini ifade ediyor. (Kökten; 1998, 176).

bir araya getirilip kitaplaştığı görülmektedir.³⁵ Şairin bu kitabındaki mektuplarının ana konusunu, sürgün yeri Tomi'nin yabanılığı, halkının ve komşularının ıskellığı, savaşçılığı, sürgünlüğünü hâlâ içine sindirememesi ve Roma'daki dostlarına yakarışı oluşturur. (Düşürken; 1999, 15).

Epistulae ex Ponto, sürgün mektupları olarak edebi değerinin yanında, o dönemde Tomi ve çevresinde yaşayan halkların yaşam biçimlerine ilişkin bilgiler vermesi açısından da önemlidir.(Düşürken; 1999, 17). Bu eserin (Epistulae ex Ponto-Karadeniz'den mektuplar), el yazmaları, Hamburg, Münih, Eton, Holkham House, Bodleian'da bulunmaktadır. (Düşürken; 1999, 18). Cengiz Ertem, Ovidius'un Karadeniz'den Mektuplar'ını şu cümlelerle değerlendirir:

“Ovidius, M.S. 8 yılında kaba saba davranışlarıyla ve zorbalıklarıyla bilinen Getlerin ve Samaratların yaşadığı topraklara Augustus tarafından sürgüne gönderilmiştir. Sevginin, aşkların ve Sevmek Sanatı'nın şairi, şakacı ve biraz da uçarı bir doğaya sahip Ovidius, gittiği Tomi şehrinde barbarların acımasızlığından, iklimin sertliğinden yakınsa da, bundan daha çok, Yunan ve Latin düşüncesinden tümüyle uzak, tinsel değerlere tümüyle yabancı, sevginin aşkın inceliklerini bilmeyen bir topluluğun içinde ruhsal bir yalnızlığın acısını duymaktadır. Sevdiklerine ve dostlarına gönderdiği mektuplar onun yurt özleminin sıkıntılarını hüznü şiiir tadında dile getirmektedir. Yaşamı bu vahşi topraklarda son bulacaktır.” (Ertem; 2004, 166).

Epistulae Herodium: (Aşk Mektupları)

Mitolojideki kadın kahramanlara mal ettiği Herodias(Aşk Mektupları) başlıklı mektupları bir kitap halinde topladı. Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Mitolojinin ünlü kadınları tarafından kocalarına ya da sevgililerine yazılmış hayali mektuplardır. Bu mektupların ilk on dördünün Ovidius tarafından yazıldığı kuşku götürmez, ama öbürleri tartışma konusudur.(Erim; 1987, 166).

Fasti:(Bayramlar)

M.S. 1 ve M.S. 8 arasında kaleme almıştır. Bayramlar adını taşıyan ve Roma takviminin dinsel bayram günlerini şiiir biçiminde anlatan eserdir. Bu eserini yazmaya Roma'da başladı ama sürgün olarak gittiği Köstence'de de tamamlayamadı.³⁶ Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Altı kitaptan oluşan bu eseri Ovidius'un sürgüne gitmeden önce kısmen taslak halinde

³⁵ Ovidius'un bu eserindeki şu mısralar da;

“Sonra topladığım bu mektupları

Bir şekilde sırasız bir araya getirdim”bu durumu, yani kitabın meydana geliş şekli hakkındaki fikri desteklemektedir. (Düşürken; 1999, 102).

³⁶ “Yaşamının sonuna doğru konusunu değiştirdi ve elegialar halinde yazdığı Fasti eserine başladı. İ.S. 18'de öldüğü zaman bu eseri üzerinde çalışmakta idi.” (Erim; 1987, 165).

yazmış olduğu sanılıyor. Sonra Tomi’de bazı yerlerini tamamlamış ve son biçimini vermek için üzerinde çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu eseri bitirmeden vefat ettiğinden Roma takviminin ilk altı ayını kapsar. Bu ilk altı aydaki çeşitli günlerde olan tarihi olayları, yapılmakta olan şenlikleri, dinsel törenleri ve bunlarla ilgili gelenekleri şiir halinde anlatır.(Erim; 1987, 120).

Halieutica:

Romanya sınırları içinde yer alan Tomi’de sürgündeyken kaleme aldığı eserlerinden biridir. Hem kendi hayatının hem de sürgün hayatının sonlarına doğru, doğa bilimiyle ilgilenmeye başlar. Bu eseri de balık bakımından çok zengin olduğunu bildiğimiz Karadeniz’de yaşayan balık çeşitlerine ve balıkçılığa dairdir.(Düşürken; 1999, 14). Bitmemiştir. Yer yer boşluklar bırakılmış 132 dizelik bir taslak (müsvedde) halindedir. (Erim; 1987, 170).

Ibis:

Köstence’de sürgündeyken kaleme aldığı hüznü, acı, yalnızlık konularını işleyen bir eseridir.³⁷ Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Bu eseri, hayali bir düşmana yağdırdığı lanetlerden oluşur. Tomi’de sürgündeyken Roma’daki düşmanlarına gerçek isimleri ile yazamadığı ve içini dolduran hıncı dile getirmek için psikolojik bir boşalma gereksinmesinden doğmuş bir eserdir. Bu eseri yazarken Yunan şairi Arkhilokhus’u(M.Ö.7) örnek almıştır.³⁸

Medea:

Zamanımıza ancak birkaç ufak fragmenti kalabilmiş olan Seneca’nın aynı adı taşıyan trajedisinden etkilenecek yazılan Medea adlı trajedisini de Amores’i yazdığı sıralarda yazdığı tahmin ediliyor.(Erim; 1987, 163). Bazı kaynaklara göre bu eser kayıptır.(Türk; 1983,4338).

Metamorphoseis: (Değişimler)

M.S. 1 ve M.S.-8 arasında yazmıştır. “Değişimler” veya “Dönüşümler” adını taşıyan onbeş kitaplık bir çalışmadır. Roma edebiyatının ağıtsal şiirin son büyük temsilcisi olan Ovidis, Dönüşümler’de, dönüşüm temasının işlendiği Yunan mitolojisinden seçilen 250 hikâyede birbirine bağlı değişimleri anlatmıştır.³⁹ Ovidius, bu eserini bitirir bitirmez hiç tahmin

³⁷ Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Anadolu Yayıncılık, İstanbul-1983, C.8, s. 4337; Ovidius, sürgünün ilk yıllarında,50.doğum yılının geçtiği Ibis adlı çalışmasını kaleme alır ve sürgünde olduğundan dolayı gerçekte söylemek isteyip söyleyemediklerini, taşlamalar biçiminde, hayali bir düşmana saldırarak dile getirir. (Düşürken; 1999, 14)

³⁸ Arkhilokhos acımasız taşlamalarıyla ünlüdür.(Erim; 1987, 170).

³⁹(Ertem; 2004, 285);Müzehher Erim, bu eser hakkında bilgileri aktarıyor: “İskenderiyeli şair Nikandros’u izleyerek eski Yunan mitolojisindeki efsanelerden 250 kadarını bir araya toplayan büyük bir eser yazmaya koyuldu. Bu eseri tek tek, küçük küçük öykülerin bir araya toplanmasından oluşan bir eser olmaktan kurtarmak ve eserine bir birlik, bir bütünlük

etmediği bir şekilde sürgüne gönderilir. Tomi'ye gitmeden önce, yeni bitirdiği ama son düzeltilmesini yapmadığı *Metamorphoses*'u ve belki öbür şiirlerini de yakmıştı. Neyse ki kopyaları tanıdıkları arasında elden ele dolaşmaktaydı ve böylece günümüze kadar ulaşabildi. (Erim; 1987, 165).

Metamorphoses bir hayal dünyasını yansıtır ve bu hayal dünyasının karakterleri de normal insanlar gibi en usta şairane dili konuşabilirler. Böylece Ovidius bütün şairlik ustalığını ortaya dökebilmiştir. Bu öyküleri Ovidius sırf öykü anlatmak zevk ve aşkı için anlatır. Hiç bir ahlak veya ibret dersi niteliği taşımaz. *Metamorphoses*, heksametron vezniyle yazılmıştır. Ovidius heksametronu mitolojik öykülere ve anlatış biçimine daha uygun bir hale sokmuştur. Heksametron ölçüsüne yeni bir özellik kazandırmıştır. (Erim; 1987, 168).

Remedia Amoria: (Aşkın Tedavisi)

"Aşkın Tedavisi" adında bir incelemedir. *Elegia* beyitleri halinde yazılmıştır.

Tristia: (Elem Şarkıları)

M.S. 9 ile M.S. 17 yılları arasında kaleme almıştır. "Hüzün veya Elem

Şarkıları" adını taşıyan ve sürgünde yazdığı beş kitaplık bir eserdir.⁴⁰ Ovidius, sürgün kararından sonra yola çıkınca Trista isimli eserini yazmaya başladı I.kitabı daha Tomi'ye varmadan tamamlamıştı. Augustus'a hitaben yazılmış uzun bir şiir olan II. Kitabı da Tomi'ye varır varmaz yazdı. Oranın alışık olmadığı şiddetli kışını da II. Kitapta anlatır. Burada yazılan mektupların alıcısının adı belirtilmemiştir.(Düşürken; 1999, 15).

Sürgün yöresine giderken kaleme aldığı ve dostlarına mektup biçiminde yazdığı şiirleri içeren Trista adlı yapıtı, sürgün yolculuğundan başlayarak, M.S. 17 baharına kadar şairin Tomi'de yaşadıklarını ve

kazandırmak için şu yola başvurdu: Bu öykülerin hepsi de bir insanın ya da bir şeyin olağanüstü bir gücün etkisiyle başka bir biçime, başka bir görünüme dönüşmesini anlatıyordu. Ovidius bu öyküleri başından sonuna kadar büyük bir ustalıkla birbirine örmüş, gerçekten eserini bir çerçevenin içine yerleştirilmiş bir bütün haline getirmiştir. Başlangıçta ilk ve en büyük dönüşüm yer almaktadır: Karmakanşık bir kaos, her şeyin yerli yerinde ve düzenli olduğu bir evrene(kosmos) dönüşmüştür. Bundan sonra zaman bakımından kendince aşağı yukarı bir sıra izleyerek en sonunda en son dönüşümü anlatır: Julius Caesar'ın bir tanrıya dönüşmesi. Böylece ayrıntıya kaçmadan kısa öykülerle büyük bir eser ortaya çıkmış oluyordu. *Metamorphoses*(Dönüşümler) adlı bu eser 15 kitaptan oluşmaktadır. Efsaneler her seferinde başka türlü ve ustaca buluşlarla sunulmaktadır. Söz gelimi Minyas'ın kızları Dionysos için yapılan ayine gidecek yerde yün eğirmekte ve kumaş dokumakta ve bu arada birbirlerine dönüşüm öyküleri anlatmaktadırlar ki tan bu sırada ayine gitmedikleri için öfkelenen Dionysos tarafından birer yarasa haline getirirler."(Erim; 1987, 163).

⁴⁰ "Tristes/Kederliler, onun sürgünlüğünün ilk dört yılını anlatıyordu. Yolculuk, oraya yerleşme, Köstence çevresinin betimlenmesi, Karadeniz'in bu Batı kıyısında oturanlar kitabın konusuydular."(Özlü; 2001, 163)

duyumsadıklarını, zaman zaman da kendi savunmasını yapar. (Düşürken; 1999, 13) Özellikle bu eserin ikinci kitabında karşılaştığımız savunma şiiri, konuyla ilgili düşüncelerimize temel oluşturur. Ovidius bu savunmalarında ve fırsat buldukça diğer şiirlerinde, yazgısını Ars Amatoria'nın belirlediğini ve onu bu yabancı yörede yaşamaya mahkûm ettiğini belirtir.(Düşürken; 1999, 13). Hatta bu eserin bazı yerlerinde kendi hayatından da bahseder.⁴¹ Beş kitaplık Elem Şarkıları'nda yurdundan uzak kalmanın üzüntülerini dile getirir. Elegia beyitleri halinde yazılmıştır. Tomi'de yazdığı ilk eser olan Trista'da sanatı eski niteliğinden bir şey yitirmemiştir.

Ayrıca Ovidius'un kaybolan eserleri arasında, Getaların dilinde İmparator'a yazdığı bir övgü şiiri, Mesella'ya ağıt, Fabius Maximus'a bir düğün şarkısı, Augustus ile Tiberius'a övgüler ve asalak şairleri eleştiren epigramlar yer alır.⁴² Onun yapıtlarına eklenen Nux ve Consolation ad Liviam'ı ise şairin yazıp yazmadığı bilinmemektedir. (Düşürken; 1999, 20).

Edebi Kişiliği:

Ovidius, M.S. 1 yılına kadar uzanan ilk döneminde aşk konusunu işleyen elegialar(ağıt) yazmıştır. Medea Trajedisi ve Metamorphoses dışındaki bütün eserlerini elegia beyitleri halinde yazmıştır. Elegia, aşk, ölüm savaş gibi çok çeşitli konuları işleyen ve konusundan çok ölçüsüyle tanımlanan bir klasik şiir türüdür.⁴³ Esas olarak Yunan edebiyatında gelişen elegia türünün ve heksameton ölçüsünün, Latin edebiyatındaki en usta uygulayıcılarındanıdır.⁴⁴ Ovidius, rahat yazan, eserlerinin derinliğine işlemeyen bir şairdir.(Kolcu; 2007,49). Ovidius, şiir dışında hiçbir şeye tam olarak bağlanamayan kuşkucu, alaycı bir şairdir ve ona göre şiir çok önemli bir edebi türdür. O,şiiri neden bu derece önemli gördüğünü mısralarla ifade ediyor:

“Şiirler sizlerin övücüsünün habercisi olur
Şiir erdemi yaşatır, gömütten yoksun kılar
Gelecek kuşaklara tanıtır.

⁴¹ [Ille ego qui fuerim, tenerorum lusor amarum

Quem legis,ut noris,accipe posteritas;Okuduğunuz bu adamın kim olduğunu, beni,tatlı aşkın oyunbaz şairini tanımak için,kulağınızı açın ey genç kuşaklar, Trista, 4.10.1-2].(Düşürken; 1999, 9).

⁴² Karadeniz'den mektuplar isimli eserde yer alan aşağıdaki mısralardan Ovidius'un Getik dilinde bir eser kaleme aldığını anlıyoruz:

“Ah utanıyorum, Getik dilinde de bir eser kaleme aldım

Ve bizim şiir türlerimize yabancı kelimeler taşıdı.”(Düşürken; 1999, 129).

⁴³ Bunların konularının kimisi ciddi, kimisi hafifti ama hepsi de şairin vezne ne kadar büyük bir kolaylıkla egemen olduğunu, nasıl hiç emek vermez gibi güçlü bir vezin ustası olduğunu gösterir.(Erim; 1987, 163).

⁴⁴ “İlk eserleri daha önce Propertius ve Tibullus tarafından üne kavuşturulan elegia türünde aşk şiirleriydi ama tümüyle kendine özgü bir biçimde yazılmıştı. Bunlar kısa bir zamanda sevildi, herkes tarafından söylenir oldu ve böylece büyük bir ün kazandı.”(Erim; 1987, 162).

Cürüyen zaman demiri de tüketir taşı da
 Hiçbir şey zamandan daha güçlü değildir
 Yazılanlar yıllarca dayanır; yazılanlarla Agememnon'u tanırsın
 Ve ona karşı ya da onunla birlikte silah taşıyan kim varsa
 Şiir olmadan, kimin haberi olurdu, Thebae ve yedi komutanından
 Bundan sonra ya da önce neler olduğundan
 Tanrılar bile bunu söylemek caizse, şiirlerle yaratıldılar”

(Düşürken; 1999, 19).

Ovidius, akıcı ve renkli üslubu, tasvir yeteneği ve ayrıntılardaki ustalığıyla Latin edebiyatının en önemli şairlerinden biridir. Konuları ve şiir biçimi açısından Yunan şiirinden, özellikle İskenderiyeli şairlerden etkilenmiştir. Ayrıca o,Catullus, Propertius, Tibullus gibi şairlerin de bağlı olduğu klasik Roma edebiyatının biçimlerinden çok, Latin şiire yeni bir yön veren ve Yeni Şairler adıyla anılan şairler kuşağının son temsilcisidir.⁴⁵ Roma ve Atina'da ünlü retorlardan konuşma teknikleri öğrenmesinin ona çok faydası oldu. Yaşlı Seneca'ya göre Ovidius, retorik teknikleri açısından zengin bir konulmacıdır.(Düşürken; 1999, 15). Vergilius ve Tibillus dışında çağının bütün şairlerini tanıyan ve beğenen Ovidius sonunda, kendisi de beğenilen ve kendinden genç şairlere örnek olan üstün bir şair olarak ün yaptı. Horatius'un M.Ö 8'de ölmesinden sonra ondan boşalan yeri doldurarak Roma'nın en gözde şairi olmuştur. Yapıtlarıyla Orta Çağ ve Rönesans dönemini Avrupa edebiyatını önemli ölçüde etkilemiştir. (Türk; 1983,4337).

Ovidius'un bir özelliği de yazmış olduğu eserlerinde, çok sık olarak ailesinden, arkadaşlarından bahsetmesidir.⁴⁶ Özellikle Amores adlı eseriyle,

⁴⁵ Ovidius, çağdaşı şairlerden Gallus,Propertius ve Tibullus çizgisinde erotik elegialar yazmaya başladı.Ünlü retorlar Arellius Fuscus ile Porcius Latro'dan almış olduğu söylev dersleri ve hukuk eğitimi de şiirlerinde çok tekin rol oynuyordu. (Düşürken; 1999, 10);Ovidius'un Augustus dönemi şairleriyle ilişkisi kısaca şöyledir: Vergilius ve Tibullus yaşça ondan daha büyük olduğu için,onlarla birebir ilişki içine girmemiştir.Horatius'un yapıtlarına hayrandır ama onunla da kişisel bir yakınlığı yoktur.Propertius,Aemilius Macer,Ponticus ve Bassus ile yakın ilişkisi vardır. (Düşürken; 1999, 19).

⁴⁶ Şiirlerinde çok sık olarak eşinden ve onun fedakârlığında bahseder:

“Kentimi terk ederken genç bıraktığım sen bile
 Eminim benim talihsizliklerimle yaşlanıp gittin.
 Ah, tannlar lütfetseler de seni söyle bir görsem
 Rengi değişmiş saçlarına küçücük buseler kondurabilsem
 Narin bedenini kollarımla sarıp
 Beni düşünme seni yedi bitirdi' diyebilsem.
 Ağlaşarak karşılıklı, çektiğim ıstırapları sana anlatabilsem.
 Hayalini bile kuramayacağım bir muhabbet içinde olabilsem
 Ve Caesear'a yakışır eşimle birlikte”(Düşürken; 1999,35).
 “Sen, kudretli kocasına uygun eş
 Bu yakarcının dualarını haşin kulakla dinleme

sürgünde yazdığı Trista gibi eserlerde kendisiyle ilgili bilgiler çok sık olarak geçmektedir.⁴⁷ Augustus çağının ideallerine karşı her zaman saygı ve beğeni ile dolu olmakla birlikte hiçbir zaman onların propagandasını yapan bir şair olmadı. Şiir için şiir yazan su katılmadık bir şair olarak kaldı. Ovidius, çok zeki ve nükteci, espirili bir adamdı. Belleği çok zengin ve güçlüydü, iyi huylu ve insanlarla olan ilişkilerinde her zaman saygılı, düşünceli bir kimseydi. Şiiri sevmekle birlikte kendi şairliğini de pek önemsemezdi. Şair olarak pek titiz bir sanatçı değildi zaten.(Erim; 1987, 169). Onun yazdığı şiirleri, zamanının diğer aşk şairlerinden ayıran ve daha tanınır kılan özellik; aşk şiirlerini öğretici bir anlatım biçimiyle yazmasıydı.

Tomi'de sürgünde kaleme aldığı eserleri sadece yapı bakımından değil konu olarak da daha öncekilerden geri plandadır. Sürekli olarak sürgünde çektiği acılardan, geri dönmek için duyduğu arzudan, imparator Augustus'a, imparator Tiberius'a yalvarmalarından bahsetmesi zamanla sıkıcı ve monoton olmaya başlamıştır.⁴⁸ Sürgünde yazdığı eserleri, kendisinin de Karadeniz'den Mektuplar isimli eserindeki bazı mısralarında ifade ettiği gibi Roma'da yazdıkları kadar iyi değildir.⁴⁹ Zaten Ovidius da sürgün dönemi şairliği için pek iyimser bir bakış açısına sahip değildir:

“Ama yeteneğimde bana eskisi gibi yanıt vermiyor
Aslına bakılırsa kupkuru bir kıyıda işe yaramaz bir sabanla iş görüyorum.
Kuşkusuz derelerin yolunu bir çamurun tıkaması gibi
Sevinçli suların tıkalı bir kaynakta durması gibi
Benim de yüreğim felaketlerden gelen çamurla tıkanıp kaldı

Böylece kocan güvende olsun, oğlunla beraber torunların da
Oğullarının erdemli eşleri ve onların çocukları”(Düşürken; 1999,69).

⁴⁷(Erim; 1987, 162); Muzahher Erim, Ovidius'un şairliğini iki döneme ayırır: “Genellikle aşk şiirleri yazmakla geçen ilk dönemden sonra, aşağı yukarı kırk yaşlarındayken, Ovidius daha büyük bir eser vermeye girişti. O hiçbir zaman Vergilius gibi bir Aeneis yazabilecek dehaya sahip olmadı ve olduğunu da iddia etmedi. Ama İskenderiye akımında gördüğümüz ayrıntılı ve geniş bilgi ve vezin ustalığı, vezne egemenlik onun başlıca üstünlükleriydi. Bir başka önemli üstünlüğü de öykü anlatmaktaki büyük ustalığı idi.”(Erim; 1987, 163).

⁴⁸ Çiğdem Üşürken, Ovidius'un sürgündeki şairliğini şu cümlelerle değerlendiriyor: “Sürgün şiirlerindeki ifadeleri birbirine çok benzer olsa da ve bu konu bütünlük içinde değerlendirildiği zaman yeknesak bir görüntü sergilese de, her şeye karşın, bir sürgünün genel ruh durumunun ortaya konması, acının, sevincin, sabrın, telaşın ve korkunun, özlemin birbirine karıştığı duyguların yaşatılması, sürgün yerinin ve bu yerin sahiplerinin inceden inceye alaylı bir gözlemlenmesi, Roma'nın üstünlüğünün fırsat doğdukça çeşitli biçimlerde vurgulanması, vatan aşkının derinden işlenmesi gibi ayrıntılarda dil açısından şiirlerin birer retorik örneği olduğu belirginlik kazanır.”(Düşürken; 1999, 17).

⁴⁹ “Bu kitaplarda hep aynı düşünceler olduğundan

Birisi kusur buluyor diyorsun dizelerime, Brütüs
Vatanıma daha yakın bir yerde olmayı istemek
Nasıl yoğun bir düşmanla çevrilmiş olduğumu
Konuşmak dışında bir şey yazmıyormuşum”(Düşürken; 1999, 100).

Şiirim de daha yoksul bir damardan akıyor
Yazmaktan çok hatta diyebilirim ki hiç zevk almıyorum
Kelimeleri bir vezne bağlamaktan da hoşlanmıyorum”

(Düşürken; 1999, 107).

Sürgün bulunduğu Tomi’de dört tane eser kaleme alır. Bunlar; Trista, Epistulae ex Ponto, Halieutica ve Ibis’tir.⁵⁰ Bu eserler de az önce de ifade ettiğimiz gibi aynı konulardan bahsettiğinden dolayı monoton bir yapıya sahiptir. Müzehher Erim, Pontus’tan Mektuplar’ın sonlarına doğru Ovidius’un, on sene öncesine göre şairlik gücünden epeyce yitirdiğini, dil bakımından bile yanlışlıklar yapacak hale geldiğini ifade ediyor.(Erim; 1987, 169). Özkan Mert de Ovidius’un sürgünde kaleme aldığı eserlerindeki dilini “Karadeniz kıyılarında, Köstence’ye sürgüne gönderilen şair Ovidius, yaşamının sonuna kadar, ülkesine olan özlemine diline taşıdı” sözleriyle değerlendirir.(Mert; 1996,62). Uğur Kökten ise Ovidius’un sürgün dönemindeki eserlerindeki tek düzeliği onun yalnızlığına bağlar. “Belki sürgün, asıl, gerçek yaşamın başladığı yerde ve gerçek yaşam başladığı zaman sona erecek. Bu yüzden Ovidius da kendisini, o yitik Karadeniz kıyısında, yavaş yavaş gerçekleşen sessiz ölüme bırakmamış mıydı?”(Kökten; 1998, 168).

Son söz olarak Ovidius, derin duygulu ve her bakımdan anlatış ustalığı taşıyan şiirleriyle büyük bir şairdir. Yunan edebiyatının İskenderiye Okulu şairlerinden etkilenmiş; Avrupa şairlerini Latin şairlerinden en çok etkileyen de o olmuştur.

Kaynaklar:

Çağdaş, Hami. Edebiyatı Sürgünleri, Hürriyet Gösteri, N: 193, Aralık-1996.

Dino, Güzin. Gel Zaman Git Zaman,[Abidin Dino’yla Anılar, Yayına Hazırlayan: İlkey Özdemir], Can Yayınları, 4.Baskı, İstanbul-2000

Düşürken, Çiğdem. Ovidius ve Epistulae ex Ponto Üzerine, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul-1999.

Erim, Müzehher. Latin Edebiyatı, Remzi Kitabevi, İstanbul-1987.

⁵⁰ Güven Turan, Ovidius’un, Tomi’de sürgüneyken iki tane eser kaleme aldığından bahsediyor, halbuki Ovidius Tomi’de dört tane eser kaleme almıştır: “Soğuk ve karanlık Karadeniz kıyısındaki bu sefil kasaba’ yedi bitirdi Ovidius’u. ama dünya edebiyatına da iki sürgünlük başyapıtı kazandırdı: Tristia(Acılar ya da Yürek Buruntuları) ve sadece Ex Ponto da denilen Epistulae ex Ponto(Kadeniz’den Mektuplar)” (Turan, 1998, 154).

Ertem, Cengiz. Vaşî Ülke, Sürgünlüğün Bin Yüzü-Sürgünde Edebiyatçılar, [Editör: Feridun Andaç], Can Yayınları, İstanbul-2004.

Karaalioğlu, Seyit Kemal. Resimli Dünya Edebiyatçılar Sözlüğü, İnkılâp ve Aka Kitabevleri Kolektif Şirketi, İstanbul-1979.

Kolcu, Ali İhsan. Batı Edebiyatı, Salkımsöğüt Yayınları, 2.Baskı, Konya-2007.

Kökten, Uğur. Sürgün ve İktidar, Kitap-lık Dergisi, Yapı Kredi Yayınları, Güz-1998, N:34, s. 176.

Mert, Özkan. Sürgün Olmak ve Olmamak, Hürriyet Gösteri, N: 193,Aralık-1996, s. 62.

Özlu, Demir. Sürgünde On Yıl, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul-2001.

Turan, Güven. Sürgünün Sınırı var Mı?, Kitap-lık Dergisi, Yapı Kredi Yayınları,Güz-1998,N:34, s. 156.

Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Anadolu Yayıncılık, İstanbul-1983,C.8, s. 4337.

Türkdoğan, Berna ve Namık Kemal Yıldız. Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi Uluslar Arası Atatürk Romen-Türk Araştırma Merkezi Faaliyetleri ve Panel Bildirileri, [Atatürk'ün 120. Doğum Yıldönümü'ne Armağan], Atatürk Kültür,Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,Atatürk Araştırma Merkezi,Ankara-2001

Ünlü Kişiler Sözlüğü, Gelişim Yayınları, İstanbul-1982, C.3, s. 570.

Yıldız, Namık Kemal ve Berna Türkdoğan. Romanya Köstence Ovidius Üniversitesi Uluslar Arası Atatürk Romen-Türk Araştırma Merkezi Faaliyetleri ve Panel Bildirileri, [Atatürk'ün 120. Doğum Yıldönümü'ne Armağan], Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara-2001.